

НАЦИОНАЛНА НАУЧНА КОНФЕРЕНЦИЯ „ПАВЕЛ ВЕЖИНОВ В БЪЛГАРСКАТА ЛИТЕРАТУРА“

Александра Антонова
Институт за литература – БАН

На 14 ноември, в Заседателната зала на Националната библиотека „Св. св. Кирил и Методий“ се състоя Националната научна конференция „Павел Вежинов в българската литература“, посветена на 100-годишнината от рождението на писателя. Конференцията бе организирана от Института за литература и е част от програмата „Дни на творчеството на Павел Вежинов“. Инициативата се провежда под патронажа на г-жа Йорданка Фандъкова – кмет на Столична община, с Организационен комитет в състав: Столична библиотека, Институт за литература, Национална библиотека „Св. св. Кирил и Методий“, издателство „Сиела“, издателство „Ентусиаст“, Българска национална филмотека и Национален литературен музей.

Проф. Боряна Христова – директор на НБКМ, откри конференцията и обяви решението на Организационния комитет да осъществи поредица от научни сесии, посветени на софийски писатели, първият от които е именно Павел Вежинов, роден в прочутата Драз махала. От името на Столична библиотека приветствие поднесе и г-жа Елисавета Шапкарева. В специалното си слово за откриването на конференцията доц. Елка Трайкова – директор на Института за литература, посочи, че юбилеят е едно особено пространство, в което се срещат творецът и времето. Небогата на външни събития, биографията на Вежинов изобразява пътя от пълното отричане до пълното признание, посочи тя и разгледа особеностите в развитието на творческия му път. Сутрешното заседание бе открито с доклада на проф. Инна Пелева (ПУ „Паисий Хилендарски“) – „Павел Вежинов и Георги Марков, или спорове относно по-доброто“, който конструира оригинален двоен животопис въз основа на паралела и диалога между романа на Георги Марков „Победителите на Аякс“ (1959) и романа на Павел Вежинов – „Гибелта на Аякс“ (1973), анализира житейските несъгласия между двамата белетристи. Доц. Христина Христова от ВТУ „Св. св. Кирил и Методий“ се спря в текста си „Превъплъщения на героя-съзнание в белетристиката на Павел Вежинов от 70-те и 80-те години на XX в.“ върху преобразуванията на времето в повествованието от посочения период, промените в позицията на автора и разколебаването на епическата структура, върху приказните и митологическите мотиви в творби като „Барьерата“, „Езерното момче“, „Измерения“, метаморфозите и идентификационните процеси в „Белият гущер“, „Но-

щем сбелите коне“ и „Везни“. Доц. Мая Горчева от ПУ „Паисий Хилендарски“ разглежда доклада си „Между „синия залез“ и „синия камък“: ранната проза на Павел Вежинов назад към повествователните находки на 1930-те и напред към „равносметките“ на 1980-те.“ приемствеността на литературното слово у Павел Вежинов, свързаността между ранната и късната му проза, естетическото присъствие на обикнатия от Вежинов епитет „син“ в художествените инвенции на поети и белетристи, преки предходници и съвременници на писателя. Доц. Пламен Антов от Института за литература се спря в текста си „Патос и пародия, или преображенията на един жанров мотив у Павел Вежинов“ върху детективските юношески романи на Вежинов в историческата диахрония на жанра (Едгар Алън По, Марк Твен, Ерих Кестнер, Астрид Линдгрен), за вписването на тези романи в едрия педагогически проект на социдеологията, разглежда пародийното преобръщане на модела (по Бахтин: пародийното се отнася към жанра, не към обекта) и формално-структурните трансформации, които следват от това. В анализа си „Бит и идеология в романа „Сухата равнина“ доц. Бисера Дакова от Института за литература сравни двете издания на творбата – от 1952 и 1957 г., и проследи взаимноразривността между бита и идеологията, особеностите при съобразяването със спецификата на жанра на производствения роман, направи интересна „филмова“ интерпретация на сцените от романа и предложи „спекулативното“ му четене като опозиционен. Ивелина Русева от ВТУ „Св. св. Кирил и Методий“ представи доклад, съвместно разработен с д-р Мая Ангелова, на тема „Павел Вежинов: конфликти и адаптации в полето на литературата от края на 40-те и началото на 50-те години“, в който бе разгледано съставителството на първата идеологическа антология за Отечествената война и атаката срещу сборника на Йордан Вълчев „Боеве“, както и разказите на Вежинов за партизанското движение и Отечествената война, поведението му на „самокоригиращ се“ автор. В думите си „Отвъд бариерата“ проф. Светлозар Игов потърси мястото на Павел Вежинов чрез един едновременно синхронен и диахронен литературноисторически срез, разказа спомени за писателя и сподели размисли за творческия му път.

Следобедното заседание с водещ Георги Господинов бе открито от представяне на обемното изследване на Антон Баев (ПУ „Паисий Хилендарски“), осъществено специално за конференцията, със заглавие „Суицидният синдром и героите на Павел Вежинов“. Той предложи един опит за разчитане на тази част от творчеството на Вежинов, определена като „психологическа проза“, като потърси връзки между откритията на белетриста и вижданията на класици на психоанализата като Фройд и Юнг, както и съвременни на Вежинов психолози като Маслоу, Хорни, Роджърс. Във фокуса на анализа бяха поставени сложните отношения между Ерос и Танатос в текстовете като романа „Синият залез“, новелите „Бариерата“, „Белият гушер“, „Езерното момче“, „Когато си в лодката“, сборника „Дъх на бадеми“, новелите „Момчето с цигулката“ и „Дълъг летен ден“, романа „Нощем с белите коне“, разгледани бяха особеностите на нагонните импулси, незадоволените базови импулси, натискът на външното. В доклада си „Трагедията на отчуждения човек“ Елена Борисова – докто-

рант на Института за литература, се спря върху метафората на инвалидизирания от доминацията на практическия разум човек, за феномена на отчуждението от себе си, за отчужденото битие като пораждащо отчуждено съзнание. Борисова изгради оригинални и продуктивни паралели със съвременната писателка Наталия Андреева. В доклада си „Разпадът като диагноза. Новелистиката на Павел Вежинов“ д-р Емилия Алексиева от Института за литература разгледа сексуалната революция като сексуално самоубийство у Вежинов, отношението „родители – деца“ в поколенческото противопоставяне, насочването към нравствените проблеми на личността и обществото. В оригиналния си текст на тема „Храненето: черти от един автотекстуален ред в творчеството на Павел Вежинов“ Венцеслав Шолце от СУ „Св. Климент Охридски“ интерпретира храненето като израз на поливалентното отношение между човека и света у Вежинов, спря се върху разнообразните репрезентации на храненето, сред които и левичарската стратегия на моделиране на персонажа през телесността, алегория на самоцелността на материалното, противопоставена на социалистическата аскеза, и концептуализира храненето у Вежинов като израз на повишен интерес към всекидневието. Д-р Олена Сайковска от Института за литература към Украинската академия на науките предложи в доклада си „Научната фантастика през втората половина на XX в. и първата половина на XXI в.: сравнителен анализ“ – специфичен поглед към фантастическата проза на Павел Вежинов, положена в едно широко панорамно поле, прочетена през естетическите инвенции на постмодернизма в състоянието на търсене и нерешителност, в актовете на деструкция на световите, на алтернативност на световите и на възможностите на човека да ги съедини у себе си, в използването на пародията и полистилизма. Доц. Петър Стефанов от ВТУ „Св. св. Кирил и Методий“ в доклада си „Приключенското начало в произведенията за деца на Павел Вежинов“ се върна към обществените функции на литературата за деца и анализира творбите „За честта на родината“ и „Следите остават“ като възбуждания на актуалните естетически ценности, в които „острата агоналност на сюжета е обвита в леко пародийно сфумато“. В заключителната част беше представен и текст на Владимир Зарев за Павел Вежинов, четен в Московската библиотека за чуждестранна литература по повод 100-годишнината на писателя. Конференцията завърши с прочитането на есета на лауреатите от конкурса за есе „С „Бариерата“ срещу бариерите“ – в един вълнуващ мост-диалог между няколко поколения писатели.

NATIONAL SCIENTIFIC CONFERENCE „PAVEL VEZHINOV IN BULGARIAN LITERATURE“

✉ **Dr. Alexandra Antonova, Assist. Prof.**
Institute for Literature
Bulgarian Academy of Sciences
52, Shipchenski prohod Blvd. b.17, fl. 7 – 8,
Sofia, Bulgaria
E-mail: alexandra.a.antonova@gmail.com